

3.2. Τα ρωσικά ονόματα

«Στα κύρια ονόματα του ανθρώπου στο ρωσικό σύστημα της Antroponimika ανήκει το προσωπικό του όνομα, το πατρώνυμο και το επώνυμο, το παρατσούκλι, αλλά και το ψευδώνυμο»⁶¹.

«Το προσωπικό όνομα, το πατρώνυμο, το επώνυμο στη σύγχρονη ρωσική κοινωνία θεωρούνται υποχρεωτικά στοιχεία του καθενός και καταγράφονται στο δελτίο ταυτότητας ως επίσημα προσωπικά στοιχεία»⁶².

«Αυτός ο τύπος εμφανίστηκε στη Ρωσία με τον Πέτρο Α΄. Με την πορεία του χρόνου διαδόθηκε στη Λευκορωσία, Ουκρανία κ.λ.π. Τα ρωσικά επώνυμα εμφανίζονται περίπου τον 11^ο-12^ο αιώνα. Η χρήση του επωνύμου στη Ρωσία και σε άλλες σλαβικές χώρες σημαίνει σεβασμό του ενός προς τον άλλον, σημαίνει κουλτούρα. Στην απλή γλώσσα κυριαρχεί το έθιμο να αποκαλούν ο ένας τον άλλον μόνο το πατρώνυμο, χωρίς το όνομα και το επίθετο»⁶³.

«Το προσωπικό όνομα είναι το όνομα που δίνουν στον άνθρωπο μετά τη γέννησή του ή (σπάνια) το όνομα που διαλέγει ένα άτομο σε μεγάλη ηλικία. Επίσης, στη Ρωσία υπάρχουν τα προσωπικά ονόματα που δεν θεωρούνται επίσημα, αλλά προέρχονται από τα επίσημα, π.χ. Ελένα – Λένα, Άννα – Άννια, Ευγένια - Ζένια. Μερικές φορές οι Ρώσοι έχουν δεύτερο προσωπικό όνομα, το οποίο δεν έχει σχέση με το επίσημο και χρησιμοποιείται στο στενό οικογενειακό φιλικό περιβάλλον»⁶⁴.

Ανάμεσα στα ρωσικά προσωπικά ονόματα υπάρχουν και παλαιοσλαβικά (ειδωλολατρικά) ονόματα, π.χ. Ντομπρομίσλ (ντομπρό – καλό και μίσλι – σκέψεις, δηλ. αυτός που έχει καλές σκέψεις), Μιρογκόστ (που σημαίνει ειρήνη και

φιλοξενούμενος). Επίσης, υπάρχουν και πολλά καθαρά χριστιανικά ονόματα, π.χ. Μαρία, Όλγα, Αλεξάνδρα.

«**Το πατρώνυμο** Τα ρώσικα πατρώνυμα δημιουργούνται από τα αρσενικά/ανδρικά ονόματα. είναι η ονομασία του ανθρώπου που κληρονομήθηκε από τον πατέρα του. Μπορεί να έχει αρσενικό και θηλυκό γένος, π.χ. Βασίλιεβιτς – Βασίλιεβνα, Πετρόβιτς – Πετρόβνα. Το πατρώνυμο στη Ρωσία χρησιμοποιείται μαζί με το προσωπικό όνομα π.χ. Νικολάι Παύλοβιτς, Ναντέζντα Πετρόβνα, και δείχνει σεβασμό προς το άλλο πρόσωπο. Στη δημόδη γλώσσα χρησιμοποιούν μόνο το πατρώνυμο, π.χ. Μιχάλιτς, Σεργκέιτς»⁶⁵.

«**Το επώνυμο** είναι η κληρονομική ονομασία που δείχνει σε ποιά οικογένεια ανήκει το άτομο. Στην πλειοψηφία τους τα ρωσικά επώνυμα έχουν αρσενικό και θηλυκό γένος, π.χ. Μορόζοβ – Μορόζοβα. **Το παρωνύμιο (παρατσούκλι)** είναι συμπληρωματικό όνομα, το οποίο δίνεται στο άτομο από το περιβάλλον του για διάφορους λόγους, π.χ. χαρακτήρας, εξωτερικά χαρακτηριστικά. **Το ψευδώνυμο** είναι ένα επινοημένο όνομα, το οποίο χρησιμοποιείται συνήθως στην κοινωνική ζωή του ανθρώπου μαζί με το πραγματικό του όνομα, είτε χωρίς αυτό. Επίσης, αντικαθιστά το επώνυμο, είτε το προσωπικό μικρό όνομα (πιο σπάνια), αλλά σε κάποιες περιπτώσεις ακόμα και το πατρώνυμο».⁶⁶ Εδώ μπορούμε να δώσουμε πολλά παραδείγματα: Αντόσα Τσεχοντέ (Α.Π. Τσέχοφ), Μαξίμ Γκόρκι (Α. Μ. Πεσκόφ).

«Την περίοδο της εμφάνισης χριστιανικών ονομάτων στη γλώσσα και στην πορεία της αφομοίωσής τους, στη σύσταση των ονομάτων αυτών σημειώθηκαν σημαντικές αλλαγές: κάποια ονόματα εξαφανίστηκαν τελείως (οριστικά) από τη χρήση, κάποια δημιούργησαν καινούργια κ.λ.π. Υπάρχουν στη γλώσσα α) ονόματα, τα οποία αφενός δεν σημείωσαν καμία αλλαγή και διατηρήθηκαν με τη μορφή που προϋπήρχαν. Τέτοια ονόματα είναι π.χ. Ανατόλι, Βαντίμ, β) ονόματα καθαρά λαϊκά, τα οποία στη διάρκεια του χρόνου γίνονται επίσημα. Η παλιά τους μορφή επικράτησε, διατηρήθηκε μόνο στην εκκλησιαστική γλώσσα π.χ. η παλιά μορφή των ονομάτων Σεργκέι, Σεμιόν, Αλεξέι ήταν Σέργιϊ, Συμεών, Αλέξιϊ»⁶⁷.

Τα κύρια ονόματα στην ρωσική λογοτεχνία κατέχουν μια σημαντική θέση στην γλωσσολογική σύσταση της γλώσσας. Τα ονόματα που εισχωρούν στην σύσταση των κειμένων ως σημαντικό στοιχείο έκφρασης είναι δεμένα με την υπόθεση του λογοτεχνικού έργου. Αυτό το είδος έκφρασης στοχεύει στη δημιουργία μιας στιλιστικά ενιαίας απόδοσης των κειμένων και της πρόσληψης από τους αναγνώστες. Ονόματα, παρατσούκλια, ψευδώνυμα, τίτλοι ευγενείας ως μέσο ενοποίησης χρησιμεύουν στους συγγραφείς για να τα εντάξουν στα έργα δίνοντας τους χαρακτήρα. για παράδειγμα οι σατιρικοί συγγραφείς τα χρησιμοποιούν για να αναδείξουν τα αρνητικά στοιχεία της προσωπικότητας. Έτσι τα ονόματα εκτελούν και άλλη μια σημαντική λειτουργία: φέρουν μια συγκεκριμένη στιλιστική απόχρωση που δίνει ένταση στο έργο.

Η δημιουργία ενός νέου ονόματος είναι ένα αρκετά περίπλοκο και σοβαρό ζήτημα που απαιτεί πολύ καλή γνώση των παραδόσεων της εθνικής ονοματολογίας και ικανότητα να προβλέπει κανείς τις επιπτώσεις του δημιουργήματός του. Σε μια γλώσσα κάθε καινούργιο όνομα «επιβιώνει» όταν συγχωνεύεται στη γενική μάζα των λέξεων και εκφράσεων της γλώσσας, όταν η ίδια η γλώσσα μπορεί κάπως να το αφομοιώσει. «Το όνομα θα πρέπει κάπως να ταιριάζει με τα διάφορα πατρώνυμα, ίσως δεν είναι απαραίτητο να έχει άμεση σχέση με τα ιστορικά και τα λογοτεχνικά πρόσωπα, όμως ένα καινούργιο όνομα πρέπει να είναι αρμονικό φωνολογικά»⁶⁸.

Στην αρχή τα ψευδώνυμα εμφανίζονται στη Ρωσία και αποδίδονται σε ένα συγκεκριμένο άτομο, με την έννοια ότι δηλώνουν κάποιο ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της προσωπικότητας του ατόμου. Αργότερα χρησιμοποιούνται όχι πλέον για να εκφράσουν τη μοναδική προσωπικότητα, αλλά προκειμένου να αποκρύψουν το πραγματικό όνομα. Σε γενικές γραμμές, τα ψευδώνυμα είναι επινοημένα φανταστικά ονόματα συγγραφέων, ηθοποιών, ή ατόμων που εκπροσωπούσαν διάφορες πολιτικές κινήσεις, και λόγω των περιστάσεων έπρεπε να κρύβουν το πραγματικό τους όνομα και για το λόγο αυτό χρησιμοποιούσαν ψευδώνυμα, για να παρουσιάσουν την προσωπικότητά τους πιο «καλλιτεχνική» και ίσως πιο «λογοτεχνική».

«Γενικότερα, οι αιτίες που δημιουργούσαν στη ζωή των ανθρώπων την ανάγκη της αλλαγής του ονόματός τους και της αντικατάστασής του από ένα «ψεύτικο» είναι πάρα πολλές. «Για παράδειγμα, ο γνωστός Ρώσος Ν. Γ. Τσερνισέβσκι μετά την εξορία του ήταν αναγκασμένος να υπογράφει επίσημα τα άρθρα του

χρησιμοποιώντας ψευδώνυμα που έκρυβαν το πραγματικό του επώνυμο, το οποίο ήταν απαγορευμένο από την τσαρική λογοκρισία. Έτσι υπέγραφε τα άρθρα του με ψευδώνυμα όπως: Αντρέεβ, Βολκόβ, Προβιντσιάλ, Ρούσκιϊ τσελοβέκ κ.α. Κάποια από τα ψευδώνυμά του είχαν μεγάλη σημασία καθώς υποδήλωναν παλιές του απόψεις»⁶⁹.

Η χρήση ψευδωνύμου συναντάται συχνά σε συγγραφείς που κάνανε τα πρώτα τους λογοτεχνικά βήματα και δεν είχαν τη σιγουριά ότι θα τους ακολουθήσει η επιτυχία από τα πρώτα τους έργα, είτε σε ποιητές που δοκίμαζαν τις δυνάμεις τους και στην πεζογραφία, είτε σε δημιουργούς και συγγραφείς, οι απόψεις των οποίων δεν ταυτίζονταν με το λογοτεχνικό ρεύμα της εποχής ή το στυλ που ακολουθούσαν τα περιοδικά, σε σατιρικούς και χιουμορίστες, που ίσως ήθελαν να δυναμώσουν το στυλ και την έκφρασή τους. Όλοι αυτοί δημιουργούσαν και χρησιμοποιούσαν καινούργια ονόματα, κωδικούς ή παρωνύμια.

«Ο Α. Π. Τσέχοφ πολλές φορές χρησιμοποιούσε ως ψευδώνυμα τα ονόματα κάποιων γνωστών λογοτεχνικών ηρώων, για παράδειγμα *Антонша Чехонте* (Αντόσα Τσεχοντέ), *Г. Балдастов* (Γ. Μπαλντάστοβ). Χρησιμοποιούσε επίσης και κάποια χαρακτηριστικά γνωρίσματα αυτών π.χ. *вспылчивый человек* (μτφρ: βσπίλτσιβι τσελοβέκ - οξύθυμος άνθρωπος ή *человек без селезёнки* (μτφρ: τσελοβέκ μπες σελεζίονκι - άνθρωπος χωρίς σπλήνα)»⁷⁰.